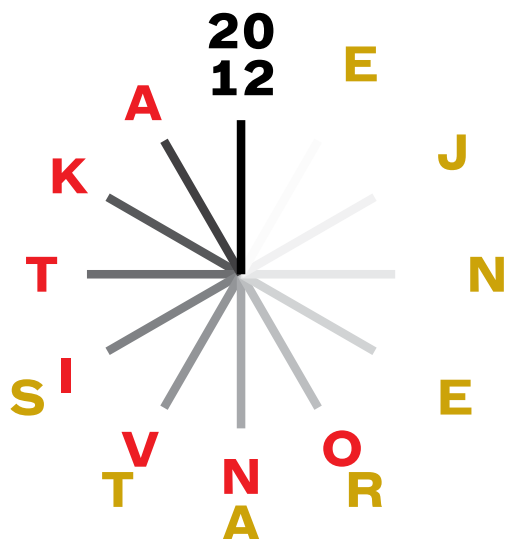

Arsen Dedić

— glazbenik

Nikada nisam dijelio kolege generacijski, nego samo po talentu

razgovarala

Nataša Gajski Kovačić

Skladatelj, pjevač, tekstopisac, pjesnik koji je uvršten u Zlatnu knjigu hrvatskog pjesništva, Arsen Dedić predstavlja jednog od naših najproduktivnijih umjetnika. Ni sam ne zna koliko je pjesama skladao, koliko tekstova napisao, koliko puta nastupio. Njegova prva zbirka poezije, 'Brod u boci', doživjela je osam izdanja i prodala se u 60.000 primjeraka. Kaže da je brojka dva za njega ključna jer iza sebe ima dva braka, dvoje djece, dvije unuke, dva grada — Šibenik i Zagreb. I nakon što mu je 2004. presađena jetra u Padovi, Arsen se nije povukao. I dalje jednakim intenzitetom sklada, piše, pjeva... Radi koliko netko drugi ne bi u dva života. Najveću radost predstavljaju mu njegove unučice. Poetski dodaje: „Samo neka je djece“.

Vi predstavljate savršen primjer uspješne obiteljske suradnje svih generacija – pjevate sa suprugom, svirate sa sinom Matijom, pripremate nastupe i s unukom Lu. Kako je raditi s članovima obitelji? Je li lakše ili teže u odnosu na rad s drugim kolegama?

AD Netko možda misli da je lako, pa čak i pre-lako, profesionalno surađivati unutar obitelji, no nije uvijek tako. Puno puta je lakše izreći kritiku nekome izvan obitelji, no unutar obitelji. Volim i uvažavam i Gabi i Matiju jer su oboje odlični glazbenici, ali na njih teže dignem glas mada i oni mogu imati svoju grešku. No, i njima je teže dići glas na mene, a i ja znam imati greški. Prema tome, lakše se zavadam s nekim izvan obitelji, no unutar nje. S obitelji moram biti delikatniji i oprezniji, mada sam sretan utoliko što imam muzikalnu obitelj. Matija je glazbeno visokoobrazovan, dok Gabi zovem glazbenim auto-diktatorom (smijeh).

Kako kaže latinska izreka: „Ni dana bez redka“. Što bih radio ujutro? Budim se strahovito rano, spavam malo, pa ujutro ili čitam ili slušam glazbu. Ne biste vjerovali, čak i razmišljam, pazite, razmišljam... Pa mi dođu i neke crne misli, e da bih prekinuo te crne misli radije proizvodim. Dakle, kao što sam rekao: „Ni dana bez redka“. I danas sam nešto napisao...

Gabi je završila Primijenjenu školu kao izvrstan grafičar, no glazbeno se nikada nije obrazovala. Ali, Bog joj je dao taj talent. Pjevala je s Johnom Lewisom, američkim pijanistom i skladateljem, koji je osnovao Modern Jazz Quartet. Gabi je još '58. godine imala u Ritz baru, u kojem su izvješeni prvi Murtičevi murali, 'jam' session s Louisom Armstrongom. To Vam je kao da ste osobno upoznali gospodina Boga. Nastupala je s jazz glazbenikom Herbom Gellerom, potom Garijem Bartonom, višestrukim dobitnikom Grammyja, najvećim u to vrijeme živućim vibrafonistom. U tom pogledu mi je drago i lako s obitelji. No, trebam biti oprezniji u eventualnim kritikama jer se na kraju dana doma vraćamo zajedno, a kada se zavadam s drugim kolegama, svatko ide svojoj kući. Što se tiče unuke Lu, naravno da nju nitko neće tjerati ni u što, no moram reći da ima apsolutni sluh i interes za glazbu. Ali nema naganjanja. U našoj obitelji nitko nikoga ne prisiljava ni na što. Nikada nisam rekao Gabi: „Pjevat ćeš tu moju pjesmu!“, nego: „Bi li to pjevala?“. S Lu sam pripremao nastup za promociju slikovnice trojice pjesnika – Zvonimira Baloga, Tonka Maroevića i mene. Slikovnica se zove 'Igre uz vodu', a stihove smo interpretirali Lu i ja. Do te je suradnje došlo jer Gabi u tom času nije bila u kondiciji pa je predložila da ide Lu kada već ona ne može. Lu nastupe prihvaća potpuno profesionalno. Čak vidim da ide malo prema mom dosadnom perfekcionizmu, no u glazbi nju zasad uopće ne vodi ambicija već zabava. No, i želja da iznad svega ono što radi bude savršeno.

Kako biste ocijenili međugeneracijsku suradnju u glazbenim krugovima, koliko kolege različitih generacija surađuju, koliko se međusobno druže? Kakva Vam se u današnje vrijeme čini komunikacija među generacijama?

AD Dosta sam pisao stihove i glazbu onima koji su bili stariji od mene, u vrijeme dok sam ja bio mlad. Ne znam kome sve nisam pisao u to vrijeme, a spomenut ću Kalogjeru i Kabilja. Pisao sam u starijoj dobi i mlađima, no ipak moram priznati da nikada nisam dijelio kolege generacijski nego samo po talentu. Talent ili imaš ili nemaš. Ako ga imaš, onda si mi blizak, ako ga nemaš, e onda ga jednostavno nemaš i u glazbenom me smislu ne zanimaš. Evo, pisao sam ili stihove ili glazbu ili i jedno i drugo za Grašu, Burnaća, Danijelu; dobru sam suradnju ostvario s Natali Dizdar, pisao sam Bregoviću 'Loše vino', Čoliću 'Zagrlj me', Montenu koliko god hoćeš pjesama. Naravno, pisao sam i za Gabi.

Evo tu je ta međugeneracijska bliskost jer Gabi je od mene starija dvije godine i 20 dana. Vidite kako tu nema nikakvog generacijskog sukoba (smijeh). Mogao bih unedogled nabrajati kome sam sve pisao. Mala Tina Vukov, recimo, sada želi snimiti 'Tina pjeva Arsen' i Artemija Stanić želi snimiti 'Artemija pjeva Arsen'. To mi je drago jer obje su darovite djevojke. No, ima mnogo onih kojima sam odbio pisati. Nastojim ne biti neljubazan i trudim se da nikoga ne povrijedim, ali ne mogu prihvatiti da pišem za nekoga za koga smatram da nema talenta. Još izrazito lijepim djevojkama možda (ha, ha). Šalu na stranu, kada je o međugeneracijskoj suradnji riječ, puno sam radio za djecu. A ta suradnja mi je uvijek bila najmilija. Moj album 'Arsen pjeva djeci' svojevremeno je dobio i nagradu Radiodifuzije. S tog albuma i dalje žive pjesme 'Čemu služe roditelji', 'Nije lako bubamarcu', 'Kad bi svi ljudi'...

Danas je glazba više no ikada prije postala vizualna i stvar dobrog marketinga. Danas dobra reklama, dobar izgled, dobar video prodaju i nekvalitetnu, da ne kažem i lošu glazbu. Što mislite o tome?

AD Moram biti i malo kritičan i reći da u novoj generaciji glazbenika postoji visoka mjera razvijenog samoljublja koje ne podnosi ništa oko sebe, a vrlo rijetko i sebe podnosi. To stalno preferiranje samog sebe mi se ne sviđa. Ne sviđa mi se ni pretjerana pojavnost u glazbi koja je pretvorila estradu u kazališnu scenu. To mene pretjerano ne impresionira. Ja bih se kao Jacques Brel, kada snimam spot, snimio tek iz profila jer mi prevelika

pojavnost u glazbi ne paše. Ni prodavanje buke kao energije mi ne paše. Osim toga, djevojke koje s dlana otpuhuju poljupce, to mi isto nije dobro, i to neprestano plaženje jezika me smeta. To su izmislili Rolling Stonesi, ali ne stoji to svima.

NGK

Koliko Vas interesira glazbeni rad drugih kolega – domaćih i stranih? Idete li na koncerte i koliko često?

AD Kada smo već spomenuli Rolling Stonese, njih sam gledao u Zagrebu i općenito sve što me zanimalo u glazbenom smislu sam gledao. Primjerice, Leonarda Cohena, Franka Sinatru, Franka Zappu, Paula McCartneya s grupom Wings, Raya Charlesa, grandioznog Bublata Okudžavu koji je bio kod mene u Šibeniku...

Odlazim još ponekad na koncerte, ali danas više slušam klasičnu glazbu jer sam time i počeo. No, glazbu ne dije lim ni po čemu, osim po kvaliteti. Išao sam na koncerte glazbenika koje visoko cijenim, koji su utjecali na mene svojom kvalitetom. No, nikada nisam nikoga imitirao. Smatram da te dobar kantautor može fascinirati svojom vrlinom, no nije ga moguće imitirati. Jako mi je žao što nikada nisam osobno upoznao Jacquesa Brela, to smatram neizmjernim gubitkom.

U Zagreb sam došao '46. Te sam se godine prvi put vozio u taksiju. U Zagrebu sam upoznao Gabi, tu sam već 55 godina. Zagreb mi je praksa, Šibenik iluzija. Šibenik je temelj, Zagreb nadogradnja. Prema tome, ne možete dvije ljubavi podijeliti, one su zaista različite, ali u meni jednako intenzivne.

NGK

Mnogi ljudi kada odu u mirovinu postanu pasivni, dijelom i zbog male mirovine koja ne omogućava puno. I Vi ste u mirovini, ali ne mirujete baš, zar ne?

AD Da, u mirovini sam, ali od mirovine nema puno koristi. Kao student sam dobivao 'stipendiju', a sada dobivam 'mizerovinu', što prevedeno znači mizeru mirovinu s kojom mogu platiti odvoz smeća i stubišno svjetlo, tako da si mogu upaliti svjetlo na stubištu ako se u večernjim satima vratim kući supijan. Inače sam jedan fakultet diplomirao, drugi apsolvirao, u penziji sam već dugo, a kada sam išao na operaciju u Padovu, uz 36 godina radnog staža, ona je iznosila 1009 kuna. Italija je tada preuzela sve moje bolničke troškove, nisam trebao izvaditi ni jednu liru, što sigurno ne bih od penzije ni mogao. Tako da svoj život otada dugujem više vani, nego unutra.

NGK

Je li teško biti slobodni umjetnik?

AD Naravno da je teško biti slobodni umjetnik, no ja sam cijeli život bio 'samotnjak'. Već u počecima svoje karijere imao sam političkih problema kao pjesnik. Radio sam kao glazbeni suradnik na Radioteleviziji Zagreb i morao sam zbog jednog svog ciklusa pjesama – jednoj o Gospodinu Isukrstu, drugoj o Svetom Nikoli – odstupiti s tog mjesta. Doslovno sam otjeran. Kasnije sam imao ponuda da se vratim, no nisam to više nikada htio. Ostao sam 'freelancer' i tako će biti do Sudnjeg

dana. A to je uskoro, zar ne? Kažu 21. prosinca. A toga dana nastupam i baš me zanima kakav će ispasti taj nastup s obzirom na Sudnji dan.

NGK

Nastupali ste u malim klubovima i u velikim koncertnim dvoranama. Nastupali ste i po cijelom svijetu.

Što je danas za Vas idealni nastup, onaj u kojem baš uživate?

AD Najviše volim biti u manjim prostorima jer u onim velikim ljudi koji dolaze vrlo često, iako ne kažem i isključivo, promoviraju sami sebe. Malo njih zaista sluša, fokusirani su na sebe, dižu ruke, dižu jedni druge oko vrata, slikaju se... Iako sam nastupao i u prostorima sa 100.000 ljudi u Rio de Janeiru i Moskvi, to me više ne zanima. Sada više volim da ima manje ljudi, ali da me doista dožive oni kojima se obraćam. Moja prijateljica, slovenska kantautorica Eva Sršen – interesantno, ima isto prezime kao i moja liječnica – kaže da je zanima dvorana samo onoliko velika dokad još ljudima koji su došli vidi oči. U tome ima smisla. Ionako ja nisam svesavezni ljubimac, više spadam u kućne ljubimce (ha, ha), no tamo gdje nastupam nisam već desetljećima vidio praznu stolicu, a to je isto tako rijetko.

NGK

Na sve ste strane zauzeti za koncerte, promocije, suradnje... Stignete li se uopće odazvati na sve pozive?

AD Ponuda imam daleko više no što im se mogu odazvati. Na sebe gledam kao na žrtvu minolog rada, prihvaćam pozive iz pristojnosti i prijateljstva i razvijam umijeće odbijanja, s tim da ne povrijedim onoga tko mi to nudi u najboljoj namjeri. Poziva je toliko jer sam i radio na mnogo područja – i kao akademski glazbenik, i kao pjesnik, i kao instrumentalist. Napravio sam glazbu za oko 150 kazališnih predstava, za 70 filmova – što igranih što dokumentarnih što crtanih – više od 20 ploča, 11 CD-a...

NGK

Neki to ne bi stigli u dva života, kako Vi u tome uspijevate?

AD Ne znam što bih inače radio. Kako kaže latinska izreka: „Ni dana bez redka“. Što bih radio ujutro ili čitam ili slušam glazbu. Ne biste vjerovali, čak i razmišljam, pazite, razmišljam... Pa mi dođu i neke crne misli, e da bih prekinuo te crne misli radije proizvodim. Dakle, kao što sam rekao: „Ni dana bez redka“. I danas sam nešto napisao...

NGK **A u mladosti isto tako?**
AD Ma ista stvar. Prvi put sam nastupao sa šibenskom narodnom glazbom u 11. godini. S 15 godina sam već svirao drugu flautu u šibenskoj opereti. Završio sam srednju muzičku školu i gimnaziju, potom Akademiju, apsolvirao sam pravo, jedan brak, drugi brak, jedno dijete, drugo dijete, jedno unuče, drugo unuče. A usput prijateljice koje su se preporučale (ha, ha). Ma šalim se. Uvijek sam bio vjeran Gabi.

NGK **S obzirom da ste porijeklom iz Dalmacije, jeste li u Zagrebu patili za morem?**

AD Pravom Dalmatincu more je metafora. Vi koji iz unutrašnjosti dođete na more uživajte u kupanju; ja sam čak bio i dobar plivač, ali nije mi u tom smislu more bilo presudno. A i s godinama odustajem od plivanja. Gabi, recimo, ne može bez mora ni trenutka. Ona u Šibeniku svaki dan ide na plivanje. U Zagreb sam došao '46. Te sam se godine prvi put vozio u taksiju. U Zagrebu sam upoznao Gabi, tu sam već 55 godina. Zagreb mi je praksa, Šibenik iluzija. Šibenik je temelj, Zagreb nadogradnja. Prema tome, ne možete dvije ljubavi podijeliti, one su zaista različite, ali u meni jednako intenzivne.

NGK **Dobitnik ste i brojnih nagrada – Goranov vijenac, Vjesnikova nagrada Slavenski, nagrada Ivo Tijardović, Premio Tenco u Sanremu, Jacques Brel, Premio Citta, dvije Zlatne arene za muziku, Porin, Kiklop – popis nagrada koje ste primili tijekom svoje karijere je impozantan. Koliko Vam nagrade znače i ima li neka koja Vam je posebno draga?**

AD Ne mogu lagati da mi nagrade ne znače. One svakome znače. Ima nagrada koje su manje uzbudljive, ali ima i onih do kojih mi je posebno stalo, recimo nagrada 'Goranov vijenac' i nagrada 'Slavenski' ili ona za životno djelo Slobodne Dalmacije 'Emanuel Vidović', koji mi je uzgred najdraži slikar. Primao sam nagrade i po svijetu, recimo nagrada 'Jacques Brel' za promicanje autorske pjesme ili nagrada 'Premio Tenco' koja me '82. smjestila u devet svjetskih kantautora u tom času. I to u društvu s Cohenom i Brelom. Pa čekaj malo, nisam ničime previše fasciniran, moje je da radim, no kada me smjeste u takvo društvo – milo mi je. Porina imamo i Matija i Gabi i ja. Jedan moj Porin je ovdje u bistrou Esplanade – Porin za životno djelo – evo stoji tu gore među bocama. Mislilo sam: „Zašto oni ne bi imali tog Porina kada ja u ovom lokalu sjedim već 49 godina? Imaju i oni pravo na njega.“

NGK **Je li aktivno starenje razlog sreće i zadovoljstva i unutar obitelji s kojom ste očito jako povezani?**

AD Sljedećeg travnja Gabi i ja ćemo obilježiti 40 godina braka. Imamo Gabi i ja ponekad 'domoljubnih

sukoba', ali ništa što ubrzo ne riješimo. Matija ima 39, Sandra 50, tu su i moja Lu i Emanuela. Znae kada zora sviće? Meni zora svane kada Lu dođe iz škole. A što se starenja tiče, ima jedna moja pjesma 'Uredno starjeti' koja kaže:

**Treba uredno starjeti,
treba starjeti brže.
Najgori su oni
koji se dobro drže.**

**Koji su ostavili jelo,
pušenje i piće
i sve poduzimali
da na sebe ne liče.**

**Majke koje su odavno
stale pred rajske dveri,
a još su bezobzirno
mlađe od svojih kćeri.**

**Strašan će biti susret,
jer vrijeme će nas stići –
moji mladi starci,
moji stari mladići.**

**I tako će sve oteti
što je pripadalo nama;
treba se bezuvjetno
predati godinama.**